

OLLA ÕPETAJA

Kui ma algkooli kuuendas, põhikooli viimases klassis käisin (1928. aastal Hiiumaal Suuremõisas), lasti meid kirjutada kirjand teemal «Kelleks saada?». See sundis mind mõtlema, sest mulle tundus, et selles kirjandis peab kajastuma minu tõeline otsus, millise elukutse valin. Kui aga isa ütles, et saa selleks, kellenasa oma rahvale kasulik võiksid olla, tundus mulle, et peaksin õppima õpetajaks.

Seostada õpetajaametit kasutoomisega rahvale oli noil aastail täiesti loomulik. Õpetaja pidi ju olema nn. maa sool ja ta pidi iseendastmõistetavalt õpilastega töötamise kõrval tegelema kogu ümbruskonna rahvaga, juhtima kohalikku hariduselu, organiseerima ja juhendama taidlust, ristima vahel ka mõne lapse või matma surnu. Õpetaja pidi olema kõikjal abiks, kus nõu vaja. Ja õpetajast peeti lugu, teda hinnati ja austati.

Vastavuses õpetaja tööga oli ka tema palk. Nii suutis üks koolidirektor üksinda toita oma kuueliikmelist perekonda ja koolitada oma lapsi, kuigi paljud koolid olid tasulised.

Haridusel oli väärtus ja haritud inimesi hinnati, kuid neilt ka nõuti. Tihti räägitakse endistest õpetajateseminaride vaimust. See oli vaim, milles kasvatati noori kuus aastat ja kurb oli, kui pärast suure vaeva nägemist ometigi iseloomustusse kirjutati: «Ei sobi õpetajaks.» See raske otsus sai mõnele osaks veel isegi pärast kahte praktika-aastat.

Ajad on palju muutunud ja peavadki muutuma, kuid see ei tohiks olla pöördvõrdeline. Meil on välja panna küll heade näitajatega pabereid, mõelge ometi, igale noorele keskharidus, pealegi tasuta, kuid sellel haridusel ei ole ju väärtust. Öeldakse,

kuidas töö, nõnda palk. Kui õpetaja palk on madalam keskmise töölise tasust, ju seda tööd siis ikka tühiseks peetakse. Mis siin veel imestada, et koolides ei ole mehi.

Leidke tänapäeval üks mees-õpetaja, kes üksinda suudaks oma peret toita. Ja mis siin siis veel ühiskondlikust tegevusest rääkida. Kui hariduse väärtust ei suudeta hinnata, siis näevad meie energilised elu ümberkorraldajad küll asjata vaeva.

Ka koolis eneses peaks päris palju muutuma. Kui mina laps olin, läksime kooli ka-

heksa-aastaselt ja jõudsime ka. Kool on ju töö. Mulle tundub, et õpilaste huvi kooli vastu kaob juba esimestel kooliaastatel. Kuueaastaselt on võetud nende kaks mänguaastat, nad peavad olema koolilapsed ja kätt tõstma, kui pissile tahavad minna. Päevad on pikad, õpikud täiskasvanuliku sõnastusega, programmid üle kuhjatud. Õpilasel tekib juba õige varsti tunne, et mis ta ilmaasjata pingutab, niikuinii kõike ära teha ei suuda ega jõua.

Viimasel ajal on küll palju kuulda koolielu ümberkorraldamise vajalikkusest, kuid tegelikkuses ei ole peaaegu midagi märgata. Julgemini peaks hakkama programme muutma.

Suurtes klassides oleks eriti vaja töötada rühmiti vastavalt õpilaste võimetele. Vanasti oli ju tavaline, et maakoolis pidi õpetaja korraga töötama kolme või isegi nelja klassiga.

Küllap on noortel õpetajatel häid mõtteid, on tarvis neid julgemini ellu viia. Lapsed on ju inimesed, nendega ei ole aega mitmesuguseid eksperimente teha.

Olla õpetaja on vaatamata igasugusele majanduslikule ja poliitilisele olukorrale kõige õilsam elukutse. Õpetada ja kasvatada inimest, kes on võimeline igasuguseid keerdsõlmi lahti harutama, see on püha töö.

Õpetaja Kariis matemaatikatunnis.
Foto umbes 1973. aastast

Helga KARIIS